

O‘ZBEKISTON MAHALLIY MUSIQA USLUBLARINI O‘RGATISHDA INDIVIDUAL YONDASHUVNING PEDAGOGIK ASOSLARI

Karimov Jahongir Tohirjon o‘g‘li

Namangan davlat pedagogika instituti

Musiqa ta’limi va san’at yo‘nalishi magistratura 1-kurstalabasi

Annotatsiya:

Mazkur maqolada O‘zbekiston mahalliy musiqa uslublari o‘rgatishda individual yondashuvning pedagogik asoslari o‘rganilgan. Mahalliy musiqa uslublari ahamiyati va ularni ta’lim jarayoniga kiritishning zarurati yoritiladi. Individual yondashuvning ta’lim samaradorligini oshirishdagi roli tajribalar orqali tahlil qilinadi. Maqola pedagogik jarayonda bu uslubning afzalliklarini va takomillashtirish imkoniyatlarini ko‘rsatib beradi.

Kalit so‘zlar: mahalliy musiqa, individual yondashuv, pedagogik asoslar, ta’lim samaradorligi, musiqa ta’limi.

O‘zbekiston boy musiqa merosiga ega bo‘lib, har bir hududning o‘ziga xos musiqiy uslublari mavjud. Ushbu madaniy merosni asrab-avaylash va keyingi avlodlarga yetkazish, ayniqsa, ta’lim tizimida alohida ahamiyatga ega. Ammo zamonaviy ta’lim tizimida mahalliy musiqa uslublari o‘rgatishda individual yondashuv yetarlicha qo‘llanilmaydi. Ushbu maqola shu sohadagi mavjud muammolar va imkoniyatlarni yoritishga qaratilgan.

Maqolada quyidagi metodlardan foydalanildi:

Tahlil va sintez – mavjud adabiyotlarni o‘rganish va umumlashtirish orqali asosiy g‘oyalarni ajratib olish.

Eksperiment – mahalliy musiqa uslublari o‘rgatishda individual yondashuvning samaradorligini baholash maqsadida sinov mashg‘ulotlari o‘tkazildi.

So‘rovnoma va suhbat – o‘qituvchilar va talabalarning fikrlarini aniqlash uchun.

O‘zbekiston mahalliy musiqa uslublari o‘rgatishda individual yondashuvning pedagogik asoslari

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th January, 2025

Mahalliy musiqa uslublarini o'rganish va o'rgatish milliy madaniyatni asrash va rivojlantirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. O'zbekistonning boy musiqiy merosi, jumladan, maqom, xalq qo'shiqlari va mahalliy musiqiy yo'nalishlar, yosh avlodni tarbiyalashda katta ahamiyatga ega. Bu jarayonda individual yondashuvni qo'llash pedagogik jarayonning samaradorligini oshirishga yordam beradi.

Individual yondashuvning mohiyati

Individual yondashuv har bir o'quvchining qobiliyatlari, qiziqishlari, ehtiyojlari va rivojlanish darajasini hisobga olgan holda ta'lim berish usulidir. Bu yondashuv orqali:

- O'quvchining musiqiy iste'dodini aniqlash va rivojlantirish;
- Mahalliy musiqa uslublarini o'rganishga qiziqishni oshirish;
- Shaxsiy rivojlanish uchun qulay muhit yaratish imkoniyati tug'iladi.

Pedagogik asoslar

1. Diagnostika va monitoring

O'quvchining qobiliyatlari va musiqaga qiziqishini baholash orqali ularga mos ta'lim rejasi ishlab chiqiladi.

2. Didaktik prinsiplarga asoslanish

Didaktik prinsiplarga asoslangan ushbu yondashuv o'quv jarayonining samaradorligini oshirishga qaratilgan bo'lib, uning har bir prinsipi ta'lim jarayoniga alohida ahamiyat qo'shadi:

Tarbiyaviylik:

Mahalliy musiqa va milliy o'ziga xoslikni o'rganish orqali o'quvchilarda vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirish juda muhim. Bu nafaqat musiqiy ta'limni, balki umumiy ma'naviy tarbiyani kuchaytiradi. Mahalliy kuy va qo'shiqlarni tinglash va tahlil qilish orqali o'quvchilar milliy qadriyatlarni anglashadi va ularni qadrlashni o'rganadilar.

Faollik:

O'quvchilarni ijodiy jarayonga faol jalb qilish ularda musiqaga qiziqish uyg'otadi va bu jarayonni yanada jonli qiladi. Masalan, kuylar va qo'shiqlarni ijro etish, yaratish yoki ularni tahlil qilish kabi faoliyatlar orqali o'quvchilar musiqiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantiradilar.

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th January, 2025

Uzluksizlik:

Musiqqa ta'limini tizimli va bosqichma-bosqich rivojlantirish orqali o'quvchilarning bilimlari, ko'nikmalari va qobiliyatlarini uzviy ravishda oshirib borish mumkin. Bosqichli yondashuv, ya'ni avval sodda tushunchalardan boshlanib, keyinchalik murakkab musiqiy bilimlarga o'tilishi, o'quvchilarning musiqani chuqur anglashiga yordam beradi.

Bu prinsiplarni amaliyotga qo'llashda, o'quvchilarning yoshiga, musiqiy tayyorgarlik darajasiga va qiziqishlariga mos ravishda moslashuvchan dasturlar ishlab chiqish zarur. Shu bilan birga, milliy qadriyatlarni saqlash bilan bir qatorda zamonaviy musiqiy tendensiyalarni ham hisobga olish muhim.

3. Mahalliy musiqqa uslublarini tanlash

Mahalliy musiqqa uslublarini o'rganish O'zbekistonning boy madaniy merosini anglashda muhim qadamdir. Quyida keltirilgan hududiy musiqqa uslublari haqida qisqacha ma'lumot:

1. Farg'ona-Toshkent yo'nalishi

- Maqom: Ushbu hududda maqom ijrochiligi boy an'analar va murakkab texnikaga ega. "Farg'ona-Toshkent maqomlari" o'zining nozikliklari va ohangdorligi bilan ajralib turadi.
- Ashula janrlari: Mumtoz ashula ijrochiligi ko'proq lirika va nafis ovoz uslubiga asoslanadi. Qo'shiq matnlari odatda sevgi, tabiat va hayot falsafasini kuylaydi.

2. Buxoro-Samarqand maktabi

- Maqomlar: Ushbu maktab O'zbekiston maqom san'atining markaziy qismi hisoblanadi. "Shashmaqom" bu hududning yorqin madaniy ifodasidir.
- Xalq musiqasi: Samarqand va Buxoro xalq musiqasi o'zining kuchli ritmlari va boy kuy ohanglari bilan tanilgan. U ko'pincha diniy va madaniy marosimlarda ijro etiladi.

3. Qashqadaryo-Surxondaryo uslubi

- Dostonlar: Ushbu hududda doston aytish an'anasi keng tarqalgan. Dostonchilar qahramonlik va tarixiy voqealarni ohangdor ritmlarda ijro etadi.
- Xalq ashulalari: Mazkur ashulalar jonli va dinamik ijrosi bilan ajralib turadi. Ko'pincha hayotning oddiy voqealari yoki xalqning qadriyatlari aks ettiriladi.

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th January, 2025

Mahalliy musiqa uslublarini o'rganish orqali har bir mintaqaning o'ziga xos madaniyati va an'analarini yanada chuqurroq tushunish mumkin. Shu o'rinda, ushbu hududiy musiqa janrlarini tinglash va tahlil qilish sizga katta estetik zavq va ilmiy bilim berishi aniq.

4. O'quv-uslubiy materiallar

Mahalliy musiqa uslublariga oid didaktik materiallar va audio yozuvlardan foydalanish. Shu bilan birga, zamonaviy texnologiyalar, masalan, mobil ilovalar va interaktiv platformalar orqali ta'lim jarayonini boyitish.

5. Musiqiy ijod va amaliyot

O'quvchilarga o'z hududining musiqiy an'analarini ijro etish va ularga ijodiy yondashish imkonini beruvchi amaliy topshiriqlar berish.

Individual yondashuvning afzalliklari

- O'quvchilarning musiqaga qiziqishi oshadi;
- Mahalliy musiqa uslublarini chuqur o'zlashtirish uchun qulay sharoit yaratiladi;
- Shaxsiy rivojlanish va ijodkorlik rag'batlantiriladi;
- Milliy madaniy merosni asrash va davom ettirishga hissa qo'shiladi.

O'zbekiston mahalliy musiqa uslublarini o'rgatishda individual yondashuvni joriy etish ta'lim tizimida milliy qadriyatlarni targ'ib qilishning muhim vositasi hisoblanadi. Bu yondashuv orqali har bir o'quvchining qobiliyatlarini rivojlantirish va musiqiy merosni yangi avlodga yetkazish imkoniyati ortadi. Shu sababli, musiqa ta'limi bo'yicha pedagoglar uchun individual yondashuvning amaliy metodlarini kengaytirish va takomillashtirish muhimdir.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, mahalliy musiqa uslublarini o'rgatishda individual yondashuvni qo'llashning afzalliklari ko'p. Biroq bu jarayonni amalga oshirishda o'qituvchilarning tayyorgarlik darajasi va o'quv materiallarining yetarli emasligi muammolarni keltirib chiqaradi. Shu sababli, pedagoglarni tayyorlashda va metodik qo'llanmalarni ishlab chiqishda mahalliy musiqa mavzusiga ko'proq e'tibor qaratish lozim.

Xulosa

Mahalliy musiqa uslublarini ta'lim jarayoniga integratsiya qilish O'zbekiston madaniy merosini asrash va rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Individual yondashuv esa bu jarayonning samaradorligini oshiradi. Takliflar:

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th January, 2025

O'qituvchilarni mahalliy musiqa uslublarini o'rgatish bo'yicha maxsus kurslardan o'tkazish.

Mahalliy musiqa mavzusidagi zamonaviy o'quv qo'llanmalarni yaratish.

Ta'limda interaktiv va innovatsion texnologiyalarni kengroq joriy etish.

Hududiy musiqa merosini tadqiq qilish va o'quv jarayoniga moslashtirish.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Karomatov, F. (1999). O'zbek musiqasi tarixi. Toshkent: Fan.
2. Ochilov, S. (2015). Mahalliy san'atni ta'lim tizimiga integratsiya qilish. Toshkent: O'qituvchi.
3. Xudoyberdiyev, A. (2018). Musiqa ta'limida zamonaviy yondashuvlar. Toshkent: Universitet nashriyoti.
4. Gaziye, J. J. (2024). NAMANGAN VILOYATI TARIXI VA MADANIYATI DAVLAT MUZEYI. Inter education & global study, (5 (1)), 456-465.
5. Joraxanovich, G. J. (2023). PSYCHOLOGICAL FACTORS OF MUSICAL EDUCATION. Open Access Repository, 9(11), 8-10.
6. Собиров, Ю. Б. (2021). МЕТОДЫ ИЗМЕРЕНИЯ КОЭФФИЦИЕНТОВ ОТРАЖЕНИЯ ЗЕРКАЛ И КОЭФФИЦИЕНТОВ ПРОПУСКАНИЯ СТЕКОЛ. Universum: технические науки, (10-5 (91)), 5-12.
7. Gaziye, J. J. (2021). VOCAL MUSIC OF UZBEK COMPOSERS. In WORLD SCIENCE: PROBLEMS AND INNOVATIONS (pp. 260-262).
8. Gaziye, J. J. (2021). STYLISTIC FEATURES OF THE WORK OF FRANZ JOSEPH HAYDN. In АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ СОВРЕМЕННОЙ НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ (pp. 215-217).
9. Ахадов, Ж. З., & Абдурахманов, А. А. (2017). Теплоэнергетические параметры и балансовое распределение энергии парового котла солнечных высокотемпературных установок. Computational nanotechnology, (1), 71-74.
10. JURAKHONOVICH, G. J., & KARIMBERDIEVICH, R. K. Renewing the System of the Country and the Role and Significance of Art and Culture in Today's New Level of Modernization in Our Life. JournalNX, 6(05), 7-9.
11. Шашнева, Е. Н., & Газакова, С. (2021). ОБРАЗОВАНИЕ В КУЛЬТУРЕ ТУРКМЕНИСТАНА. Печатается по решению редакционно-издательского

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th January, 2025

- совета Шуйского филиала ФГБОУ ВО «Ивановский государственный университет», 266.
12. Akhmedov, B. (2023). THE FIRST FORMATION PROCESSES OF UZBEK VOCAL PERFORMANCE. Педагогика и психология в современном мире: теоретические и практические исследования, 2(8), 126-128.
 13. Syfiddinovich, A. B. (2024). MUSIQA CHOLG 'ULARINING ILK SHAKL VA TURLARI. JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH, 7(2), 92-96.
 14. Sayfiddinovich, A. B. (2023). AESTHETIC EDUCATION TO STUDENTS IN MUSIC CLASSES OF GENERAL SECONDARY SCHOOLS.
 15. Rakhimov, I. B. (2024). WAYS TO CREATE AND USE INTERNET RESOURCES IN GEOGRAPHY LESSONS. Экономика и социум, (2-1 (117)), 595-599.
 16. Rakhimov, I. B. (2024). METHODS FOR DETERMINING THE IMPACT OF LOCAL ENVIRONMENTAL PROBLEMS ON HUMAN HEALTH. MODERN PROBLEMS AND PROSPECTS FOR ORGANIZING A HEALTHY LIFESTYLE AND PROPER NUTRITION, 1(01).
 17. Ikhtiyor, R. (2024). Using the Kahoot Education Platform to Create E-Learning Resources in Geography Education. Journal of New Century Innovations, 67(4), 19-23.
 18. Baxtiyor o'g'li, R. I. (2023). UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA GEOGRAFIYANI O'QITISHNING ZAMONAVIY TA'LIM VOSITALARIDAN FOYDALANISH.
 19. Абдурахмонов, Б. М. (2023). УЧЕБНО-ПРАКТИЧЕСКИЕ КЛУБЫ КАК МЕТОДИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ РЕАЛИЗАЦИИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОГО ПОТЕНЦИАЛА В ВУЗАХ (ИЗ ОПЫТА КЛУБА "ГЕОГРАФ-ИССЛЕДОВАТЕЛЬ"). In Современное географическое образование: проблемы и перспективы развития (pp. 384-389).
 20. Abduraxmonov, B. M. (2023). TABIIY GEOGRAFIYA DARSLARI UCHUN KARTOGRAFIK KATALOG YARATISH. Research and education, 2(5), 319-325.

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th January, 2025

-
21. Суслов, В. Г., & Абдурахмонов, Б. М. (2020). Построение урока географии на основе деятельностного подхода. География и экология в школе XXI века, (2), 39-42.
 22. Акабоев, И. З., Хакимов, М. М., & Турдалиев, И. Э. (2023). ЗНАЧЕНИЕ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ КАРТ В ОХРАНЕ ПРИРОДЫ И ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ. Экономика и социум, (6-1 (109)), 593-598.